

Saksnr: 2022/64667-6**Saksbehandlar:** Cathrine Gunn Grasdal**Saksgang**

Utv. saksnr.	Møtedato
203/22	20.09.2022

Fråsegn til kommunedelplan for akvakultur i sjø - Samnanger kommune**Forslag til vedtak**

1. Fylkesutvalet meiner kommunen legg fram eit fagleg godt og oversiktleg planarbeid, og er positive til prosessen kommunen har hatt med forvaltninga og den aktuelle næringa. Planframlegget bidreg til føreseie og berekraft for ei næring i utvikling, og dessutan til å sikre verdier for ålmenta i og tett på Samnanger kommune.
2. Fylkesutvalet ser det som positivt at planen legg til rette for utviding av to eksisterande oppdrettslokalitetar, og slik bidreg til berekraftig og framtidsretta utvikling for akvakulturnæringa i kommunen.
3. Fylkesutvalet meiner det er positivt at kommunen har sett miljøkrav for dei to nye areala som er lagt inn i den sørlege delen av kommunen, med bakgrunn i miljøtilstand for vatn, og vidare at dei gamle akvakulturområda som ikkje er i bruk, vert teke ut i planen.

Saksprotokoll i Fylkesutvalet - 20.09.2022

Fylkesvaraordfører Natalia Golis (MDG) leidde møtet medan fylkesordfører Jon Askeland (Sp) hadde permisjon.

Avrøysting

Fylkesdirektøren sitt forslag vart samrøystes vedteke.

Vedtak

1. Fylkesutvalet meiner kommunen legg fram eit fagleg godt og oversiktleg planarbeid, og er positive til prosessen kommunen har hatt med forvaltninga og den aktuelle næringa. Planframlegget bidreg til føreseie og berekraft for ei næring i utvikling, og dessutan til å sikre verdier for ålmenta i og tett på Samnanger kommune.

- 2.Fylkesutvalet ser det som positivt at planen legg til rette for utviding av to eksisterande oppdrettslokalitetar, og slik bidreg til berekraftig og framtidsretta utvikling for akvakulturnæringa i kommunen.
- 3.Fylkesutvalet meiner det er positivt at kommunen har sett miljøkrav for dei to nye areala som er lagt inn i den sørlege delen av kommunen, med bakgrunn i miljøtilstand for vatn, og vidare at dei gamle akvakulturområda som ikkje er i bruk, vert teke ut i planen.

Samandrag

Samnanger kommune legg fram eit grundig og utviklingsretta planarbeid for arealbruken i sjø. I planframlegget har ein fokusert på omsyna til akvakulturnæringa si utvikling og vassforvaltning, som verkar på kvarandre i Samnangerfjorden. Saman med naturmangfald har ålmenta sine interesser knytt til friluftsliv, landskap og kulturminne òg vore viktig. Føresegnene til planen tar opp i seg krav og insentiv til utvikling i akvakulturnæringa, tar ut passive lokalitetar, samstundes som ein sikrar friluftslivsinteresser og omsynet til vassmiljø gjennom miljøkrav.

Rune Haugsdal
fylkesdirektør

Paal Fosdal
avdelingsdirektør
Strategisk utvikling og digitalisering
(SUD)

Saksframlegget er godkjent elektronisk og har difor inga handskriven underskrift

Vedlegg

- 1 Plankart - KDP_Akvakultur 1_25000.pdf
- 2 Føresegner KDP Akvakultur 10.05.2022.pdf
- 3 Planomtale KDP Akvakultur 10.05.2022.pdf
- 4 Notat – miljøkrav KDP Akvakultur
- 5 Fråsegn til oppstart og offentleg ettersyn av planprogram KDP Akvakultur
- 6 Planforum-referat-Samnanger 14.12.21

Saksutgreiing

Vedtakskompetanse

Etter Reglement for folkevalde organ og delegering avsnitt 41, §4-1 om plan- og bygningsloven, er det fylkesutvalet som har mynde til å uttale seg om kommunale planar.

Bakgrunn for saka

Fylkeskommunen vurderer planen ut frå sektoransvar og målsettingar i vedtekne regionale planar. Fylkeskommunane har delegert mynde til å gje løyve til akvakultur i medhald av akvakulturlova og er vassregionmynde. Vidare er fylkeskommunen høyringspart i høve plan- og bygningslova (pbl), for å sikre regionale interesser knytt til andre sektorlover (t.d. veglova, vassdirektivet og kulturminnelova) og målsettingar i vedtekne regionale planar når det gjeld t.d. friluftsliv, folkehelse, vassforvaltning, næringsutvikling og barn og unge sine interesser.

Kommunedelplanen sitt hovudføremål er å avklare og regulere arealbruk for eksisterande og framtidig matproduksjon i sjøområda og gjeld på sjøoverflata, i vassøyla og på sjøbotn. Etter vedtak vil planen inngå som del av gjeldande arealdel til kommuneplanen for Samnanger.

Samnanger kommune er tydeleg på at det vil vere ei føremon med eigen plan for akvakultur, og at kommunen og næringa treng ein omforeint plan for korleis legge til rette for matproduksjon sett i samanheng med klima, miljø og FN sine berekraftsmål. Vedteken kommuneplan (KPA) vil framleis gjelde på landsida og på sjø fram til ny sjødel er godkjent. Planarbeidet skal legge til rette for ein balanse mellom bruk og vern, fritid og næring.

Om planen

I planprosessen har kommunen fått utarbeidd planprogram som var på høyring november 2020 til januar 2021. Vestland fylkeskommune sendte fråsegn til planprogrammet i brev av 12.01.21.

I vedtak av planprogram for planarbeidet seier kommunestyret følgjande:

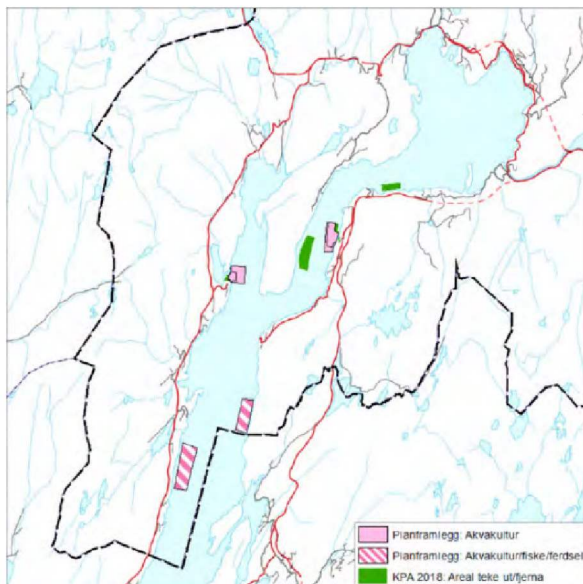
Samnanger kommune set mellom anna følgjande mål for planprogram for akvakultur i sjø: Fjordsystemet og naturmangfaldet sine tålegrenser skal ikkje overskridast og det skal vere eit produksjonsmessig overskot av ville lakse- og sjørretstammer i dei elver i Samnanger som har dette. Akvaplanen skal foreslå tiltak som støttar opp under denne målsettinga.

Planframlegget har vore på høyring juni-august 2022. Det har vore gjennomført møter med næringsaktørar og regionalt mynde, og arbeidet var presentert og fekk innspel i regionalt planforum i desember 2021.

Planframlegget inneheld juridisk bindande dokument som plankart, føresegner og planskildring. Det er gjort eit grundig arbeid, og planframlegget har òg med seg konsekvensutgreiing, ROS-analyse akvakultur, resipientgransking i Samnangerfjorden, arealanalyse og notat om miljøkrav.

Planen har miljøkrav til dei to nye områda for kombinerte føremål. Føresegn 38.3 seier: *For å ikkje påverke kystvassførekomstane i kommunen meir negativt, jf. vassforskrifta § 4 skal det vera minimalt til ingen utslepp av organiske partiklar til resipienten frå akvakulturføremåla Erevika (VKA1) og Solbjørg (VKA2).*

Bakgrunn for dette er vassmiljøtilhøva i fjorden, og at fjorden er lang og smal med fleire tersklar for utskifting av vatn. Samnangerfjorden-indre er vurdert til moderat økologisk tilstand, og er i risiko for ikkje å nå miljømålet innan 2027. Kjemisk tilstand er ikkje definert. I Samnangerfjorden-ytre er det utført resipientgransking i 2021 i samband med utarbeiding av kommunedelplanen, og er vedlagt høyringa. Kjemisk tilstand er definert som dårleg og økologisk tilstand som moderat.

I planframlegget er det tatt ut to område for akvakultur i indre del av Samnangerfjorden, to eksisterande område er utvida og det er lagt inn to nye område for kombinerte føremål i ytre del av fjorden.

Vurderingar av verknader

Planfagleg vurdering

Plan- og bygningslova legg til grunn at nasjonale rammer og mål sett i lov og forskrifter skal takast i vare i arealplanlegginga. Kommunedelplan-nivået har eit overordna preg, og ein skal vere varsam med å gå for detaljert inn i styringa av arealbruken.

Kommunen nyttar miljømål i føresegnene til planen. Etter §11-9 i plan- og bygningslova kan kommunane vedta føresegner til kommuneplanen sin arealdel om miljøkvalitet, estetikk, natur og grønstruktur mv. Lova gir ikkje høve til å vedta føresegner som regulerer drift og utøving av næringsverksemd generelt.

I planframlegget har ein nytta miljømål i føresegnene som vil gje næringa insentiv til berekraftig utvikling, samstundes som ein er klar på forventningar opp mot nasjonale vassmiljømål. Vidare er det gjort konkrete grep i arealbruken, då ein i planframlegget tek ut passive lokalitetar, medan ein fokuserer på berekraftig utviding av lokalitetar i drift. Fylkeskommunen meiner at kommunen har gjort ei god vurdering, når dei gjennom arealforvaltning og bruk av miljømål for aktiviteten i Samnangerfjorden søker å styre konsekvensane på ein balansert måte.

Næringsutvikling

Dei to einbruks akvakulturområda i planen er knytt til to eksisterande oppdrettslokalitetar i kommunen. Desse areala er ønska utvida i planframlegget. Ei slik utviding er gunstig i eit næringsperspektiv, og i tråd med ønske om større fleksibilitet for oppdrettsaktørane, slik at anlegga sin plassering kan optimaliserast med tanke på fortøying, botnforhold m.m.

Nærings-, busettings- og sysselsettingseffektar av dei sjøretta næringane er nemnt i eige avsnitt. Samnanger er ein relativt liten kommune med 2500 innbyggjarar, og derfor sårbar for tap av aktivitet som kan redusere fast busetting..

Vassforvaltning

Arbeidet med ny *Regional plan for vassforvaltning for Vestland vassregion* er omtalt på s. 7 i planomtalen og bør oppdaterast til dagens status: Vestland fylkesting vedtok forvaltningsplan, tiltaksprogram og handlingsprogram for planperioden 2022- 2027 den 21.03.2022.

Forvaltningsplanen inneheld ei oppdatert oversikt over påverknader og miljøtilstand og det er sett miljømål for alt vatn i elvar, innsjøar, kystvatn og grunnvatn. Tiltaksprogrammet foreslår tiltak for å

førebyggje og forbetre miljøtilstanden i vatnet og handlingsprogrammet er ein plan for oppfølging av desse planane.

Databasen vann-nett er del av den regionale vassforvaltningsplanen og difor eit datagrunnlag for kommunale planar. I følge vann-nett har Samnangerfjorden-indre moderat økologisk tilstand og er i risiko for ikkje å nå miljømålet innan 2027. Kjemisk tilstand er ikkje definert. Det bør nemnast at kunnskapsgrunnlaget er noko forelda, og ein bør tenkje «føre var – prinsippet» i høve til natur og miljø.

I Samnangerfjorden-ytre er det utført resipientgransking i 2021 i samband med utarbeiding av kommunedelplanen, og resultata går fram av vann-nett og rapporten 3583 som er vedlagt høyringa. Kjemisk tilstand er definert som dårleg og økologisk tilstand som moderat, men vassførekomsten er vurdert til ikkje å vere i risiko då det er forventa at miljømål vert innfridd med dagens påverknad.

Miljøtilstand for Samnangerfjorden indre og ytre er omtalt i kap. 5.4.1 (side 25) i planomtalen. Her bør ein rette opp at Samnangerfjorden (indre og ytre) har «moderat» økologisk tilstand og ikkje «middels». Vidare står det mellom anna:

Det er ikkje avdekka at det er særskilte tilhøve i kommunen, ut frå dagens kunnskapsgrunnlag, som peiker mot naudsyn for strengare føringar i Samnanger enn nasjonale føringar når det gjeld omsynet til vill laksefisk. I vurderingane av endra arealbruk ved eksisterande lokalitetar er det vanskeleg å påvise problemstillingar som utløyser behov for miljøkrav.

Det er uklårt for fylkeskommunen kva som er meint med dette avsnittet. På generelt basis veit ein at utskifting av vatn i fjordar på vestlandet har endra seg den siste 10 års perioden i negativ retning og dermed også oksygentilhøva i fjorden. Dette gjer det risikofylt å auke organisk belastning i slike område dersom ein skal nå miljømålet i forvaltningsplanen.

Fylkeskommunen ser det som positivt at det er sett miljøkrav for dei to nye areala som er lagt inn i den sørlege delen av kommunen, med bakgrunn i miljøtilstand for vatn, og vedtak gjort av naturutvalet i kommunen i samband med handsaming av planprogrammet.

Fylkeskommunen er positiv til at dei gamle akvakulturområda som ikkje er i bruk, vert teke ut av planen. Auka aktivitet lengre ute i Samnangerfjorden kan føre til auka næringsbelastning i fjorden, og det bør difor leggjast til rette for aktivitet som har lågast mogleg næringsavrenning.

I vann-nett er det registrert at Tysseelva er påverka av lakselus i stor grad. Anlegga som ligg i Samnangerfjorden har hatt lite lakselus, slik at hovudsmitta av lakselus truleg kjem frå område utanfor Samnangerfjorden.

Akvakultur

Marine næringar er eit prioritert satsingsområde for Vestland fylkeskommune. Det er viktig at kommunen gjennom arealplanlegging legg til rette for ei berekraftig og lønnsam utvikling innafor akvakulturnæringa. Med bakgrunn i dette, gjev fylkeskommunen innspel til planframlegget, og då konkret til føresegnene.

At fortøyingar kan gå utafor akvakulturområdet må gå fram av føresegna knytt til AK-områda (37.2 og 37.3), og ikkje berre i føresegnar til omsynssoner/sikringssoner (jf føresegn 41.3).

Det bør stå i føresegnene til Akvakulturområdet at

Fortøyingar kan gå utom AK-føremålet om det ikkje er til hinder for fiske eller anna aktivitet.

Føresegna 37.4 "Produksjon knytt til akvakultur skal minst vera i samsvar med dei til ei kvar tid gjeldande utsleppsløyve etter forureiningslova," er ikkje naudsynt i ein plan etter plan- og bygningslova. Akvakulturlova regulerer akvakultur, og for å få løyve til produksjon må det vere gitt løyve etter forureiningslova.

Kommuneplanen skal avklare arealdisponeringa i sjøen. Miljøkonsekvensar av akvakultur vert elles handsama i arbeidet med lokalitetsgodkjenningar etter akvakulturlova. Fylkeskommunen har ansvar for tildeling av løyve og klaring av lokalitetar, og her er relevante myndigheiter involvert. Tildeling vert vurdert ut frå planlagt drift, biomasse og antatt risiko for naturmiljøet. I tildelinga kan det settast vilkår slik at miljøbelastninga blir minst mogeleg. Kommuneplanen skal stå seg over fleire år, og det er sær sannsynleg at det vil skje ei teknologiutvikling i næringa som endrar premissane for dei

vurderingane som vert gjort i dag. Teknologiutviklinga kan kunne føre til andre arealbehov og endra/minimert miljøbelastning i høve dagens situasjon. Innanfor akvakulturforvaltninga er det etablert eit omfattande system for både tildeling og tilsyn som skal ivareta dei omsyn som kommunen særskilt er oppteken av.

Føresegner 41.2 og 41.3 omhandlar delvis tema som vert handsama etter Akvakulturlova, og som det ikkje er naudsynt å ta inni føresegner i planar etter plan- og bygningslova: Vurdering av skredfare i føresegn 41.2, og at søknadar om nye/endra fortøyinglinjer og ankerfeste skal belyse verknadar for ferdsel, fiskeplassar, gytefelt/gyteområde, oppvekstområde/ beiteområde, biologisk mangfald og kulturminne m.m. i føresegn 41.3

Konklusjon akvakultur

Det er uheldig med føresegner som vert tatt hand om av anna lovverk i ein søknadsprosess. Etter vår vurdering kan føresegnene 37.4 takast ut. Vidare kan det tydeleggjerast i føresegnene til alle akvakulturføremåla at fortøyingar kan gå utanfor dei planlagde føremålsgrensene.

Kulturminne og kulturmiljø

Konsekvensutgreiinga sitt kapittel 3.4 Kulturminne, viser til at ingen av arealføremåla sett av til akvakultur, både noverande og framtidige, er i direkte arealkonflikt med registrerte automatisk freda kulturminne. Dei to framtidige lokalitetane Erevika og Solbjørg har fått strenge miljøkrav som medfører at det skal vera ingen eller minimalt med utslepp til resipienten. To akvakulturareal, Djupedalen og Hetlevika, er teke ut.

Då planforslaget ligg i sjøareal, vart saka send over til Bergens Sjøfartsmuseum for vurdering. Deira ansvarsområde, etter føresegn til Lov av 9.juni 1978 nr. 50 om kulturminne, gjeld marine kulturminne og omfattar derfor sjø- og strandområda, samt vatn og vassdrag. Bergens Sjøfartsmuseum er etter føresegna til Kulturminneloven marinarkeologisk uttalemuseum i forbindelse med alle tiltak i sjø i Vestland og Sunnmøre.

Museet er vidare rette mynde til å krevje undersøkingar ved tiltak, planar og utreiingar som vil kunne råde kulturminne under vatn, og skal difor underrettast ved oppstart av alle regulerings- og byggeplanar, samt andre tiltak som omfattar sjøareal. Vi minner om at undersøkingsplikta i Kulturminnelovens § 9 også gjeld for sjøbotnen og i vassdrag. Døme på tiltak i sjø er mudring/graving, utfylling/dumping, legging av vassleidningar, bygging av kaier, brygger, flytebrygger med meir. Særskild for kulturminne i vatn og sjø er Kulturminnelovens § 14 som inneber at skip- og skipslast eldre enn 100 år er statleg eigedom.

Museet kjenner ikkje til særlege funn i områda sett av til akvakultur. Me har heller ikkje informasjon om at dei planlagde områda for akvakultur i planprogrammet har vore nytta som hamn eller ankringsplass i eldre tider.

Det er kjent fleire kulturminne frå nyare tid, SEFRAK-registrerte bygningar, på landarealet ved Sagen. Sagen er eit noverande anlegg, Sagen I, som har konstruksjonar både på land og i sjø, og som er føreslege utvida i sjø som Sagen II. Dersom det vert planlagt framtidige tiltak på land som fylgje av utviding i sjø, skal desse sendast over til Vestland fylkeskommune for vurdering i høve til bygningsmassen frå nyare tid og automatisk freda kulturminne. Det noverande anlegget på Nygård har og nokre SEFRAK-registrerte bygg langs med land. Vestland fylkeskommune ber om at dersom det vert aktuelt med tiltak på land som fylgje av utviding av akvakulturområdet i sjø, skal desse sendast fylkeskommunen for vurdering i høve til kulturminne og kulturmiljø og automatisk freda kulturminne. Det same vert og påkravd for eventuelle inngrep på land for dei framtidige areala Erevik og Solbjørg.

Strandsona og friluftsliv

Vestland fylkeskommune ser det som positivt at planframlegget har lagt til grunn *Regional plan for kystsoneforvaltning i Sunnhordland og ytre Hardanger*. Vi viser elles til reviderte statlege planretningslinjer for strandsona og den digitale rettleiaren som fylkeskommunen har utarbeidd, og som de finn her:

<https://www.vestlandfylke.no/planlegging/kommunal-planrettleiing/regionale-plantema/strandsone/>

Knytt til planområdet er eit statleg sikra friluftsområde, Rolvsvåg. Området er skildra som eit romsleg friluftsområde med badevik, svaberg og god tilkomst med parkeringsplass. Området er lokalt mykje nytta. Det er kai og fortøyingsboltar, gangveggar, bord og benker, grill, toalett, og informasjonstavle i området. Planen som ligg føre skal gjelde sjøareala, men vil også ha verknad for kystsona elles. Strandsoneareala har eigenverdi, og tilgangen til desse frå land og sjø, også visuelt, er viktig for ålmenta. Vestland fylkeskommune ser det som positivt at dette er sikra i føresegna:

29. 1. Ved plassering av nye tiltak skal det særleg takast omsyn til natur- og kulturmiljø, friluftsliv, landskap og andre allmenne interesser, med heimel i pbl. § 11-9 nr. 6.

og

37.3: For å sikre ferdsel mellom kystlinja og akvakulturanlegg, skal som hovudregel oppdrettsanlegget på sjøoverflata ligge minimum 100 meter frå kystlinja, unntak må grunngjevast. Fortøyingar kan plasserast nærare land, men skal ikkje hindre ferdsel.

Infrastruktur og veg

Som vegstyresmakt har fylkeskommunen ansvar for arealbruk, trafikktryggleik og framkomst langs fylkesveg. Vi er positive til at det er sett krav til utarbeiding av reguleringsplan for vegtilhøva knytt til småbåthamna i VS01. Planen opnar også for utviding av eksisterande småbåthamner, og vi vil understreke at dette kan medføre behov for å sjå på trafikksituasjonen og koplinga til fylkesvegen på ny.

Økonomi:

- Planframlegget får ikkje konsekvensar for fylkeskommunen sin økonomi.

Klima:

- Ein heilskapleg plan for sjøareala i Samnanger, der ein vil ta opp i seg og legge til rette for ny teknologi innan akvakultur, er positivt for grøn omstilling og framtidsretta arbeidsplassar i Vestland.
- Det er positivt at kommunen legg til rette for landstraum for anlegga i planframlegget.
- Klimarisiko er ikkje inkludert i planprogrammet og det er difor ikkje mogleg å vurdere.

Folkehelse:

- I eit folkehelseperspektiv er det positivt med tilrettelegging for arbeidsplassar og sikring av lokal matproduksjon

Utviklingsplan for Vestland 2020-2024:

- Planframlegget tar til dels høgd for Vestland sitt mål om å utvikle eit framtidsretta og inkluderande arbeids- og næringsliv basert på regionale fortrinn, forskning og innovasjon.
- Planframlegget har lagt til grunn dei fire overordna måla i utviklingsplanen:
 - Vestland som det leiande verdiskapingsfylket og nasjonal pådrivar for eit regionalisert og desentralisert Noreg.
 - Klima og miljø som premiss for samfunnsutvikling
 - Lokalsamfunn som ramme for gode kvardagsliv i heile Vestland
 - Like mogelegheiter til å delta i verdiskaping
- Planframlegget er i tråd med ønske om større fleksibilitet for oppdrettsaktørane, slik at anlegga sin plassering kan optimaliserast med tanke på fortøying, botnforhold m.m.

Konklusjon

Framlegg til kommunedelplan for akvakultur i sjø supplerer arealforvaltinga kommunen gjer gjennom overordna planar. Vestland fylkeskommune er positiv til arbeidet, og dei vurderingar og avvegingar som er gjort mellom ulike omsyn. Vi har særlege innspel til planframlegget med omsyn til kulturminne og kulturmiljø, vassforvalting, og til føresegna når det gjeld vilkår for akvakulturanlegg.